

מערך למורה – סיפורה של שרה וקסלר גולדמן מערך פעילות לכיתות ה-ו

משרד החינוך

האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

על הפעילות:

פעילות העשרה זו היא חווייתית ואנו ממליצים להעביר אותה בסמוך ליום הזיכרון לשואה ולגבורה.

הפעילות מתאימה לתלמידי כיתות ה-ו בכל בתי הספר בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, וכן בחינוך המיוחד.

לפני הפעילות בחינוך המיוחד – אנא קראו את [מסמך העקרונות](#) [וההמלצות לחינוך המיוחד](#).

במהלך הפעילות יעברו הילדים מסע בזמן עם הילדה שרה גולדמן. שרה היא שורדת שואה שחווה את השואה כילדה. המסע מתחיל בילדותה בעיירה מזריץ' פודלאסקי שבפולין, לפני מלחמת העולם השנייה, ממשיך אל תקופת המלחמה ומסתיים בעלייתה לארץ ישראל.

בפעילות ילמדו התלמידים על חייה של שרה, יכירו את בני משפחתה ובעזרת תשובות לשאלותיה יסייעו לשרה לחדש את שלט הבית שלה, שעליו שמרה כמזכרת ממשפחתה בזמן המלחמה. הם גם ילמדו על הקהילה היהודית בעיירה ועל מהלך האירועים בתקופת המלחמה ולאחריה.

הלמידה תתבצע תוך התנסות, חוויה והיכרות עם התחושות, עם התחביבים, עם המחשבות ועם הפחדים הבאים לידי ביטוי בדרך ההתמודדות של ילדה בתקופה ההיא.

בפעילות יגלו התלמידים אמפתיה כלפי שרה, יכירו את שגרת החיים של הילדים בתקופת השואה דרך פעולות יום-יומיות המוכרות להם משגרת יומם (בית ספר, חברים וכו').

מטרות הפעילות:

1. התלמידים ייחשפו לסיפורים אישיים של ניצולי השואה, יתקרבו דרכם לנושא השואה ויחוו אמפתיה כלפיהם.
2. התלמידים יכירו את אורח החיים בקהילה היהודית בערים ובעיירות לפני המלחמה ובמהלכה.
3. התלמידים יכבדו את זכרם של הנספים בשואה באמצעות הדלקת נר זיכרון אישי.

מתודת הלימוד:

יחידת לימוד אינטראקטיבית שאפשר ללמוד באמצעות:

- למידה סינכרונית כיתתית (בתיווך המורה בזום).
- למידה א-סינכרונית יחידנית או משפחתית.
- למידה פנים אל פנים בכיתה.

במהלך יחידת הלימוד מופיעות משימות ושאלות שעל התלמיד לבצע אותן ולהשיב עליהן כדי להתקדם בסיפור. נוסף לכך, במהלך הפעילות תוכלו להעלות נקודות לדיון ולשיח עם התלמידים בנושאים שונים המופיעים ביחידת הלימוד (מצורף נספח).

בתום הפעילות ידפיסו או יכינו התלמידים תוויות לנרות זיכרון.

על כל תוית יש שם של אחד הנספים, התלמידים ידביקו את התוויות על הנרות וידליקו אותם בערב יום הזיכרון לשואה לזכר הנספים.

משך הפעילות: כ- 40 דקות.

משך	נושא	שיטה	עזרים/ דגשים
5 דקות	הצגה עצמית	<p>1. שאלו את התלמידים אם הם שמעו או מכירים את המושג "שואה". הסבירו כי המונח "שואה" מתייחס לאסון גדול שבו נהרגים אנשים רבים. כשמדברים על שואת העם היהודי מתייחסים לאסון של העם היהודי בשנות מלחמת העולם השנייה.</p> <p>2. שאלו את התלמידים אם הם מכירים ניצולי שואה, האם פגשו פעם ניצולי שואה? – רכזו את התשובות.</p> <p>3. הסבירו לתלמידים כי היום נשמע את סיפורה של ילדה יהודייה שגדלה בפולין, מדינה באירופה. שם היא חוותה את השואה ולאחריה עלתה לארץ ישראל. לילדה קוראים שרה גולדמן ובתקופת השואה היא הייתה בגילם.</p> <p>4. הנחו את התלמידים לעבוד ביחידת הלימוד ברצף, כל אחד במחשב האישי שלו או בטלפון החכם, באמצעות אוזניות או במסגרת הכיתה.</p> <p>5. הנחו את התלמידים כי עליהם להשיב לשאלות המופיעות ביחידת הלימוד כדי להתקדם.</p>	לוח וטושים.
20 דקות	סיפורה של שרה גולדמן	<p>הנחו את התלמידים להיכנס ליחידת הלימוד ולהתקדם בהתאם להנחיות. במהלך הפעילות תוכלו להעלות נקודות לדיון עם התלמידים או להשיב על שאלותיהם בנוגע לנושאים המוזכרים ביחידת הלימוד (מצורף נספח).</p>	מחשב, עכבר מחשב, מקלדת ורמקול (או אוזניות) או טלפון חכם ואוזניות.
15 דקות	סיכום	<p>לאחר סיום יחידת הלימוד, כנסו את התלמידים.</p> <p>1. שאלו את התלמידים מה הם מרגישים לאחר שלמדו את סיפורה של שרה גולדמן. רכזו תשובות אפשריות.</p> <p>2. שאלו אם לדעתם שרה הייתה ילדה שמחה, האם נהנתה להיות ילדה?</p> <p>3. שאלו מה הם היו שואלים את שרה לו פגשו אותה.</p> <p>4. הסבירו כי שרה היא ילדה אחת ממיליוני ילדים שחיו בתקופת השואה. חלקם, כמו שרה, זכו להקים בית ולחיות חיים שמחים ומלאים. חלקם הגדול לא זכו לכך.</p> <p>5. הסבירו כי ביום הזיכרון לשואה אנו זוכרים את אלו שנספו. כדי לזכור אותם אנו מדליקים נר לזכרם.</p> <p>6. בקשו מהתלמידים להיכנס למאגר שמות הנספים באתר "שם ונר" ולבחור מתוך המאגר שם אחד משמות האנשים שנספו בשואה.</p> <p>7. הנחו את התלמידים להדפיס או לצייר תווית שעליה שמו ופרטיו של האדם שנספה ולהדביק אותה על נר נשמה.</p> <p>8. הנחו את התלמידים להדליק בערב יום הזיכרון לשואה עם המשפחה נרות זיכרון אישיים ולשתף את כל הביתה בתמונותיהם מדליקים את הנר.</p> <p>9. נשמח אם תשתפו אותנו בתמונות התלמידים עם הנרות ב- info@shemvener.org.il. ראו דוגמאות בעמוד הבא.</p>	מדפסת, נרות נשמה כמספר הילדים.

הלומדה הוכנה ע"י עמותת "שם ונר"
 בליווי וייעוץ פדגוגי של גב' נורית שפירו, מדריכה ארצית להוראת השואה
 ולחינוך חברתי-ערכי במשרד החינוך.

קישורים לתוויות הנושאות את שמות בני משפחתה של שרה שנספו בשואה:

הוריה של שרה: [אלקה ויעקב](#)
אחיותיה: [לאה ואסתר](#)
אחיה: [ליבל ומיכאל](#)

נספח – נושאים לדיון במהלך הפעילות:

נושא: ארץ ישראל והציונים בגולה

שאלות לדיון:

- מתי קמה מדינת ישראל?
- מי הם הציונים ועל מה הם חלמו?

הסבר:

לפני השואה ליהודים לא הייתה מדינה משלהם. הם היו מפוזרים בגולה, בארצות אחרות ברחבי העולם. רק בשנת 1948 קמה מדינת ישראל. לפני השואה היו ארגונים ציוניים שונים שפעלו לטובת הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל. הקמת מדינה יהודית הייתה היעד הראשון של הציונות, כפי שכתב חוזה המדינה בנימין זאב הרצל בספרו **מדינת היהודים**. יהודים רבים ברחבי העולם חלמו על הקמת מדינה כדי שיוכלו לחיות בה כיתר העמים.

נושא: הטלאי הצהוב

שאלות לדיון:

- מהו טלאי צהוב ולמה הוא נועד?

הסבר:

הטלאי הצהוב הוא טלאי בד צהוב בצורת מגן דוד. הוא ידוע בעיקר כסימן מזהה וכאות קלון. בתקופת השואה, בשטחי הכיבוש של גרמניה הנאצית חייבו השלטונות את היהודים לשאת טלאי צהוב על בגדיהם. מטרתו של הטלאי הייתה לסמן את היהודים, להבדילם מן האוכלוסייה המקומית ולהשפילם (במקומות אחדים, לדוגמה בוורשה, סומנו היהודים בסרט לבן שנשאו על זרועם ועליו היה מגן דוד כחול). סימון היהודים באמצעות הטלאי היה אחד השלבים הראשונים והפעולות הראשונות שביצעו הגרמנים כדי להבדילם מן החברה ולהשפילם.

נושא: "כל ישראל ערבים זה לזה"

שאלות לדיון:

- מה פירוש הביטוי?
- מדוע הוא נאמר בהקשר זה?

הסבר:

"כל ישראל ערבים זה לזה" הוא ביטוי שטבעו חז"ל ופירושו המקורי הוא שכל יהודי נושא באחריות על קיום המצוות של חברו. לאחריות זו יש משמעות מוסרית וגם תוצאות הלכתיות מעשיות. בעת החדשה רווח הביטוי במשמעות שונה, שעל פיה כל יהודי אחראי לשלמו ולרווחתו של חברו. זהו ביטוי המסמל אחדות.

בקטע נאמר הביטוי בהקשר זה משום שכאשר היהודים גורשו מבתיהם ונאלצו לגור בצפיפות בגטו (האזור שבו הגרמנים ריכזו את היהודים) היהודים עזרו איש לרעהו, חלקו זה עם זה את המזון, את הרכוש, את המקומות המסתור, גם אם לא הכירו זה את זה לפני פרוץ המלחמה. הם עשו זאת מתוך הדדיות ושותפות הגורל של היהודים בתקופה הקשה הזאת.

נושא: אבא של שרה היה בורסקאי

שאלה:

- מה פירוש המילה בורסקאי?

הסבר:

בורסקאות הוא מקצוע בענף עיבוד העור. עיבוד עור ובורסקאות הם מן העיסוקים העתיקים ביותר הידועים בתולדות האנושות. לאבא של שרה היה מפעל לעיבוד עורות.

שאלות לדיון:

- איך חייהם של היהודים והפולנים התנהלו טרם תקופת השואה?
- מה היה מצבם של הפולנים בתקופה שבה הגרמנים השתלטו על פולין ובתקופת השואה?
- איך הפולנים התנהגו כלפי היהודים בתקופה הקשה הזאת?

הסבר:

טרם המלחמה חיו הפולנים והיהודים ברוב המקומות בפולין בשכנות טובה. הם כיבדו אלה את המנהגים של אלה, קנו בחנויות ובעסקים אלה של אלה וניהלו חיי שגרה רגילים.

כשהחלה המלחמה כבש צבא גרמניה את פולין והכריז על מעמד חדש לאזרחים הפולנים – "צמיתים" – מעמד הנחשב נחות ומתאים לאיכרים או לעבדים. חייהם של תושבי פולין לא היו פשוטים, פולין הייתה תחת כיבוש גרמני והאווירה ברחוב הייתה קשה ומפחידה עבור כל תושביה. הפולנים חיו תחת חוקים, הגבלות ואיסורים קשים. הם נאלצו לעבוד במחנות עבודה או גורשו לגרמניה לעבודות כפייה. הגרמנים רדפו גם את הפולנים וחלקם הוצאו להורג באכזריות או מתו מרעב, ממחלות או מעבודות הפרך.

הגרמנים, כידוע, רדפו את היהודים בכל הארצות שכבשו, גם בפולין, ורצו להשמידם. בתקופת השואה היו פולנים שבחרו להציק ליהודים ולהקשות על סבלם אף יותר, היו כאלה ששיתפו פעולה עם הגרמנים והשתתפו ברצח יהודים, אך היו פולנים שבחרו לעזור ליהודים, להסתירם בביתם או במקומות מחבוא אחרים ולהצילם מידי הגרמנים, על אף שבכך סיכנו את נפשם ואת חיי בני משפחתם. אנשים טובים מעין אלה קיבלו את התואר "חסידי אומות העולם". היו גם פולנים שהחליטו להתנגד לכיבוש הנאצי ובחרו להצטרף לשורות הפרטיזנים וללחום בגרמנים, וביניהם היו גם יהודים אמיצים.

נושא: הפרטיזנים

שאלות לדיון:

- מי היו הפרטיזנים?
- מה הייתה מטרתם?
- איך היו נראים חייהם של הפרטיזנים?

הסבר:

הפרטיזנים היו קבוצות של יהודים ושל לא-יהודים, נשים וגברים, אשר התארגנו ככוח לחימה כנגד הנאצים. הפרטיזנים פעלו כיחידות קטנות שהסתתרו ביערות ובהרים, ויצאו לפגוע בנקודות התורפה של הגרמנים באזורים הכפריים. הפרטיזנים נהגו לפגוע באמצעי התקשורת של הגרמנים, לחבל באספקת המים והחשמל, לפוצץ גשרים, כבישים ומסילות ברזל, לפגוע ברכבות שהובילו חיילים גרמנים במטרה לשבש את תנועתם, ארבו לחיילים גרמנים והתנפלו עליהם. הפרטיזנים היו אנשים אמיצים מאוד שלחמו בנאצים, למרות התנאים קשים.

נושא: אנטישמיות

שאלות לדיון:

- מה פירוש המילה אנטישמיות?
- האם גם היום אנחנו עדים לאנטישמיות? שאלה פתוחה.

הסבר:

אנטישמיות היא תופעה חברתית המתבטאת בעוינות או בשנאה ליהודים הכוללת את כל התבטאויות האיבה כלפי יהודים (מילוליות, פיזיות ועוד).

בשנים שבוין מלחמת העולם הראשונה לשנייה התגברה האנטישמיות ברחבי אירופה ושימשה כבסיס לתורת הגזע של היטלר ולשואת העם היהודי.